

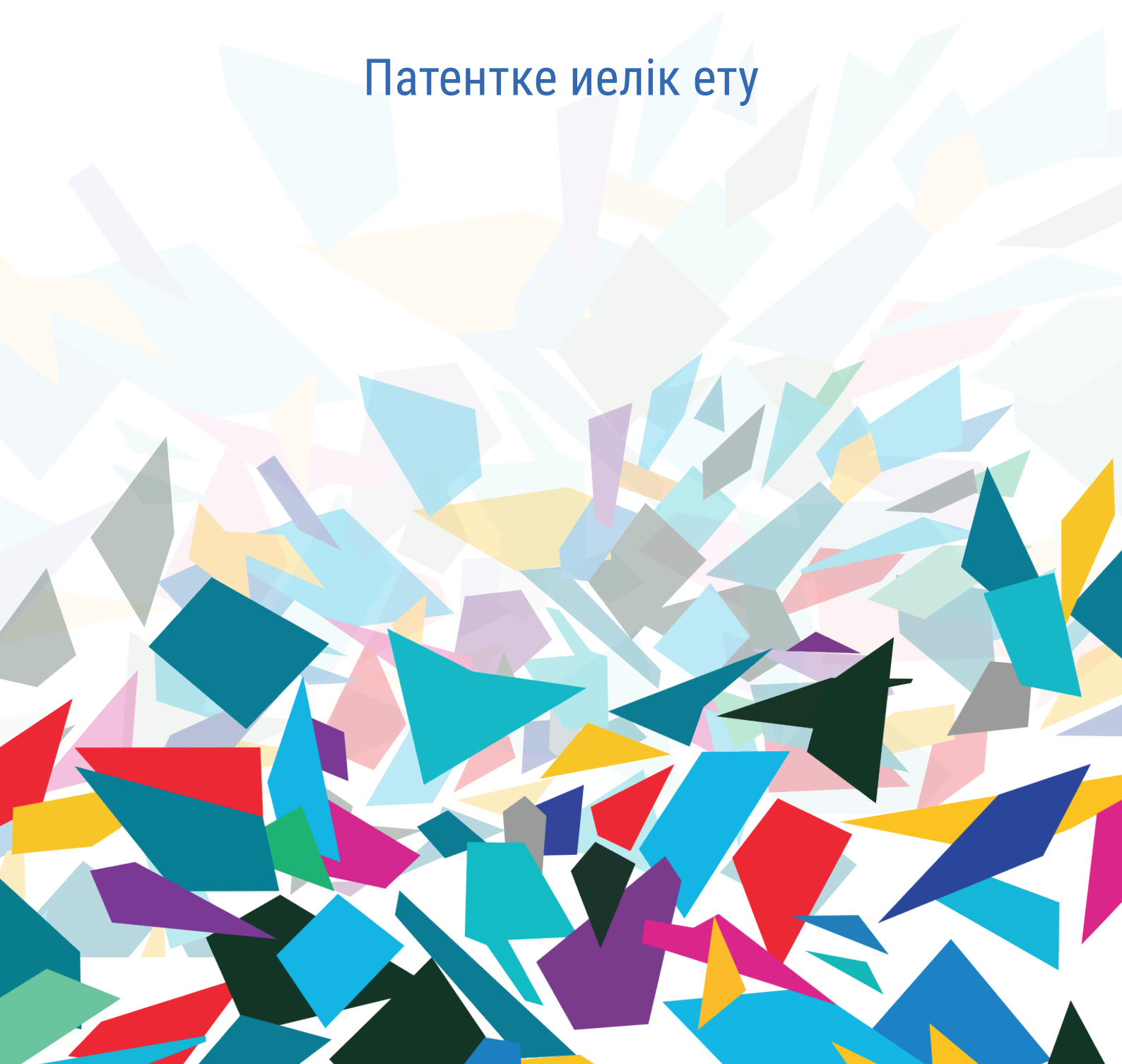
21-дәріс

ҚАЗАҚСТАННЫҢ
АШЫҚ
УНИВЕРСИТЕТІ

ИНТЕЛЛЕКТУАЛДЫҚ МЕНШІК ҚҰҚЫҒЫ, 1-БӨЛІМ

Патентке иелік ету

Кітап: Интеллектуалдық меншік құқығы, 1-бөлім

Дәріс: Патентке иелік ету

Дәріс авторы: Айгерім Құсайынқызы

Патент беруден туындайтын құқықтар мен жауапкершіліктерді қалыптастыруда меншік құқығы маңызды рөл атқарады. Патент иесі немесе 1977 жылғы Патенттер туралы заңда (РА) көрсетілгендей, патенттің меншік иесі патенттен жасалған қолданысты пайдалануға және бақылауға қабілетті. 1 Сондай-ақ, олар патентті тағайындауға, лицензиялауға немесе ипотекаға қоюға болатын жағдайлар мен шарттарға қатысты шешім қабылдауға да қабілетті. 2 Патент иесі, сондай-ақ, құқық бұзушылық үшін жауап беретін адам болып табылады. Патент иесінің кім екендігі туралы мәселе патент алуға кімнің құқылы екендігімен тығыз байланысты. Өйткені меншік тізбегі патент алуға құқылы тұлғалардан басталады: олар патенттің бірінші иесі (немесе меншік иесі) ретінде қарастырылады. Ең алдымен, осы тараудың негізгі бағыты болып табылатын патент беру құқығы бірінші кезекте өнертапқышқа немесе бірлескен өнертапқыштарға берілетінін атап өту маңызды.

Бұл болжам бірнеше жағдайларда, атап айтқанда, қызметтік өнертабыстарға қатысты және патент құқығы үшінші тарапқа берілген жағдайларда қайта қарастырылуы мүмкін. Белгілі бір жеке тұлға немесе жеке тұлғалар тобы бастапқыда патент алуға құқылы болғанымен, олар барлық жағдайда патент иесі бола алмайды. Мұның бір себебі, патент алуға құқығы бар адам өзінің патенттік құқықтарын басқа біреуге беруі мүмкін. Немесе патент қайтыс болу немесе төлем қабілетсіздігі жағдайына байланысты үшінші тұлғаға берілуі мүмкін. Демек, меншік құқығын анықтау кезінде бастапқыда кімнің патент алуға құқығы бар екенін, содан кейін патент басқа адамға нақты берілді ме – соны анықтау қажет.

Патентке меншік құқығынан туындайтын салдарды ескере отырып, белгілі бір патентті алуға кім құқылы екеніне қатысты даулар жиі пайда болатыны таңқаларлық емес.

Патент алуға кім құқылы деген мәселе патент беру кезінде де, одан кейін де, тіпті болашақта да, яғни патентке қандай да бір өтінім берілгенге дейін де туындауы мүмкін. Іс жүзінде, көптеген дау-дамайлар патент берілгеннен кейін шығып жатады. 1973 жылғы Патент жөніндегі Еуропалық Конвенция (ЕПС 1973) дайындалып жатқанда, патенттерге иелік ету мәселесі ұлттық соттар немесе апелляциялық инстанциялар тарабынан ЕПС-қа қарағанда жақсы қарастырылған деп шешілді. 5 Нәтижесінде Еуропалық патенттер ведомствосы (ЕПО) құқықтар бойынша дауларды анықтауда шектеулі процессуалдық рөлге ие болды. 6 Мұның нәтижесінде Ұлыбритания патенттері мен Еуропалық патенттер ведомствосында (ЕПО) патент беру процесстері өте ұқсас болғанымен, Ұлыбритания патенті мен еуропалық патенттің (Ұлыбритания) патентке қатысты дауларды рәсімдеуі арасында өзгешеліктер болуы мүмкін.

Британ патентін алуға кімнің құқылы екені 1977 жылғы Патенттер туралы заңның 7 (4) бөлімінде келтірілген. Бұл патентке өтінім беруші тұлға патент алуға құқығы бар адам екендігіне болжам жасалады. Егер осы негіздердің ешқайсысы анықталмаса, өтінім беруші патенттің меншік иесі ретінде қарастырылады. Презумпцияның маңыздылығын төмендетпеу керек: өйткені құқық туралы дәлелдемелер көбінесе анықталмай жатады, және презумпция көбіне мәртебені сақтау жолында қызмет етеді. Бұл, әсіресе, сот куәгерлердің куәлеріне сүйенуі тиіс жағдайларға қатысты орын алады.

Өнертабысқа патент берілгенге дейін, кез келген тұлға Патенттік ведомство басшылығынан осы өнертабысқа патент берілуі мүмкіндігін (жеке немесе басқа тұлғалармен қосылып) сұрай алады. Сондай-ақ, олар Патенттік ведомство басшылығынан осындай жолмен берілген кез келген патентке қатысты қандай да бір құқықтарға ие болуын немесе ие бола алатынын анықтай алады. Бұл мәселелер, әдетте, Патенттік ведомство басшылығына берілгенмен, егер олар бұл мәселе сотпен жақсырақ шешілетін мәселелерді қамтиды деп тапса, онда бұл мәселені сот қарауына жібере алады.

Ұлыбритания патентіне кімнің құқығы бар екендігі туралы мәселе патент берілгеннен кейін де көтерілуі мүмкін.

Патенттің меншік иелігіне қызығушылығы бар кез келген тұлға Патенттік ведомство басшылығынан патенттің меншік иесі кім екендігін, патент иелігі ұсынылған адамға өткені дұрыс па, немесе патент бойынша қандай да бір құқық басқа тұлғаға берілуі мүмкін бе деген мәселелерді анықтап беруін өтіне алады.

Егер патентке басқа адам өтінім бергендігі немесе патент жаңылыс адамға берілгендігі туралы шешім қабылданған болса, Патенттік ведомство басшылығының бұл жағдай үшін қарастырылған бірнеше нұсқасы бар.

Қандай шаралар қолдану керектігі туралы шешім қабылдау кезінде басты мақсат «оған сұраныс болған кезде патентті пайдалану үшін ақылға қонымды мүмкіндік беретін шешімге қол жеткізу керектігі» айтылған, яғни өнертабыстың авторлық құқықты мойындату алаңдаушылығын тудыруын емес, коммерциялық салаға кіретінін көру мақсаты.

Егер патенттік өтінімге қатысты құқық мәселесі сәтті шешілген болса, Патенттік ведомство басшылығы

Кітап: Интеллектуалдық меншік құқығы, 1-бөлім

Дәріс: Патентке иелік ету

Дәріс авторы: Айгерім Құсайынқызы

өтінімнен бас тарта алады, өзгерте алады немесе беруге құқылы. Егер өтінімнен бас тартылса және тұлға жаңа өтінім беру туралы шешім қабылдаса, олар заңсыз өтінім берушінің басымдық мерзімін қолдана алады. Патенттік ведомство басшылығының шығармашылық шешімдерді әзірлеу юрисдикциясы бар.

Мысалы, патентті өнертабыстың бірлескен бір авторына беріп, екінші авторға роялти төлеумен айрықша емес, қайта табыстау құқығы жоқ лицензия беруі мүмкін. Патент берілген жағдайда мәселені сотқа берген тұлға патенттің меншік иесі ретінде көрсетілуі тиіс екендігі туралы қаулы шығарылуы мүмкін. Балама ретінде, Патент ведомствосының басшылығы шағымданушыға лицензия бере алады немесе оны басқа жаңылыс адамға берілген деген негізбен кері қайтарып ала алады. Патентті қайтарып алу туралы шешім қабылданған жағдайда, Патент ведомствосының басшылығы өтінім берген тұлғаның (немесе құқық мирасқорының) патентке жаңа өтінім беруі туралы өкім ете алады.

Өтінім берілген күннен екі жыл өткеннен кейін патентті басқа біреуге беру немесе екінші мәрте өтінім беруге Патент ведомствосы басшылығының бұйрық бере алмайтынын айта кеткен жөн. Алайда патент иесі өзінің патентке құқығы бар екенін білмеген жағдайда, бұл заң қолданылмайды.

Мәселені Еуропалық патенттер ведомствосында қарастыру үшін өтінім беруші меншік иелігі туралы мәселені ұлттық форумдарда шешу мүмкіндігін қарастыра отырып, еуропалық патентті қолдануға құқылы болып саналады.

Нәтижесінде, Еуропалық патенттер ведомствосы сәйкесінше ұлттық сот өтінім берушіден өзге тұлға патент алуға құқылы екендігі туралы шешім қабылдаған жағдайда ғана құқық мәселелерін ескереді.

Бұл дегеніміз, Британдық Патенттік ведомство басшылығы немесе соттар тарапынан патент беруге дейін және одан кейінгі Еуропалық патенттерге (Ұлыбритания) меншік құқығына қатысты сұрақтар болуы мүмкін.

Әртүрлі мүше мемлекеттерде меншік құқығын иелену процедураларының таралуын болдырмау мақсатында (және форумдардағы сатып алудың алдын алу үшін) Патент жөніндегі Еуропалық Конвенцияға Хаттама жасалды («Еуропалық патентті беру құқығына қатысты юрисдикция және тану хаттамасы»). Хаттамада құқық туралы мәселелер бір мүше мемлекет тарапынан ғана қарастырылатыны көрсетіледі.

Хаттамада, сондай-ақ, меншік құқығы туралы дауларды қарастыру үшін қай мемлекет құзіретті екендігін анықтау туралы ережелер белгіленеді. Шағымданушы мен өтінім беруші арасында әрекет етуі тиіс юрисдикцияны білдіретін келісім болмаған жағдайда, Хаттама құқықтық мәселелердің өтінім беруші резиденті болып табылатын (немесе өтінім беруші өз ісін жүзеге асыратын) елдің трибуналдарымен (және заңнамасымен) анықталуы тиіс екендігі көзделеді.

Өтінім беруші Патент жөніндегі Еуропалық Конвенцияға мүше мемлекеттің резиденті болмаған жағдайда, меншік құқығын шағымданушы елінің соты айқындайды. Осылайша, Ұлыбритания соты француздық шағымданушы мен неміс өтінім берушісі немесе британдық шағымданушы мен француздық өтінім беруші арасындағы дауға қатысты істерді қараудан бас тартады.

Алайда, неміс шағымданушысы мен британдық өтінім беруші, сондай-ақ британдық шағымданушы мен американдық өтінім беруші арасындағы дауларды қарайтын болады.

Өтінім беруші мен шағымданушы да Еуропалық патенттік конвенцияға мүше мемлекеттердің резиденттері болмаған жағдайда, іс Мюнхендегі неміс соттарымен тыңдалады. Ұлттық трибунал құқықтарды беру туралы шешім қабылдағаннан кейін, Еуропалық патенттік ведомство тиісті шаралар қабылдайды.

Бұл жағдайларда 2000 жылғы Патент жөніндегі Еуропалық Конвенцияның 61-бабы әрекеттердің үш нұсқасын қарастырады: өтінімді өтінім берушінің елінде қарастыру; жаңа өтінім беру; немесе өтінімді қабылдамау талабы.

1977 жылғы Патенттер туралы заң кез келген тұлғаның патентке өтінім беруге құқылы екенін қарастырса да, 7(2) бөлімде патент адамдардың шектеулі санатына ғана берілуі керек делінген. Осы ережелер құқықтарды беру мәселелері анықталатын негіз болып табылады. Лорд Хоффман (Lord Hoffmann) «Yeda»-да айтқандай, 7(2) және (3) бөлімдерде патент алуға кімнің құқылы екенін анықтау үшін толық код ұсынылады.

Бұл дегеніміз, тұлғаның патент алуға құқылы екендігін анықтау оның шынайы өнертапқыш екендігін дәлелдей алатынына ғана байланысты екенін білдіреді.

Осылайша, Лордтар палатасы патентке белгілі бір адамның құқылы екендігін дәлелдеу үшін (А) патентте көрсетілген адамның (В) шынайы өнертапқыш емес екендігін көрсету жеткіліксіз деген пікірді қабылдамады.

Бұдан шығатыны, А басқа бір құқық нормаларына - әдетте, келісім-шартқа негізделген немесе сенімнің

Кітап: Интеллектуалдық меншік құқығы, 1-бөлім

Дәріс: Патентке иелік ету

Дәріс авторы: Айгерім Құсайынқызы

бұзылуына байланысты - «өз құқығын анықтау мақсатында» - оған В өтініміне сәйкес толық немесе ішінара құқық беретін заңға сілтеме жасауы керек. «Yeda»-да айтылғандай, адам патент алуға құқылы ма деген шешім тек өнертабыс тұжырымдамасын кім ойлап тапқанымен ғана байланысты – біз бұл мәселеге қысқаша тоқталып өтеміз.

Бұл патент беру құқығы негізінен өнертапқышқа немесе бірлескен өнертапқыштарға берілетінін көздейді. Өнертапқышқа баса назар аудару үшін авторға зияткерлік меншік құқықтарының бірінші иесінің артықшылықты мәртебесі беріледі. Өнертабыс процесі әдебиет немесе өнер туындыларына қарағанда жасампаздықты аз қажет ететін болып көрінгенімен, патент құқығы романтикалық автордың көптеген белгілеріне ие. Ең болмағанда, жеке өнертапқыштың моделіне негізделі отырып, 1977 жылғы заңда өнертапқыш өнертабыстың «нағыз ойлап табушысы» болу талабы көрсетілген.

Өнертапқыштың патент алуға құқылы адам екендігі туралы болжам екі жағдайда теріске шығарылуы мүмкін.

Бұл жағдайда өнертабыс жасалуы кезінде басқа адамның (i) кез келген заңнамалық акті немесе құқық нормалары ii) кез келген шетелдік заңнама, шарт немесе халықаралық конвенция, немесе (iii) өнертабысты жасағанға дейін өнертапқышпен жасалған кез келген келісімнің әрекет мерзімі негізінде өнертабысқа құқығы бар деп белгіленсе, өнертабыс иесінің меншік иесі ретінде пайда болған презумпция қолданылмайды.

Іс жүзінде патент алу құқығына қатысты мәселелер екі негізгі бағытқа бөлінеді: (i) өнертапқыштар мен бірлескен өнертапқыштар; және (ii) қызметтік өнертабыстар. Жаңа өнертабыстың ойлап табушысы деп аталатын беделмен бірге, патенттер негізінен өнертапқышқа немесе бірлескен өнертапқыштарға беріледі деген болжамнан көптеген мәселелер туындап жатады. Осыған байланысты трибуналдарға аталған өнертабыстың өнертапқышы немесе бірлескен өнертапқышы болуға кім құқылы екенін жиі шешуге тура келеді. Бұл саладағы мәселелер екі топқа біріктіріледі.

Бірінші мәселе, патенттелген өнертабысты аты аталған өнертапқыш емес, басқа біреу «нағыз ойлап табушысы менмін» деп мәлімдеуінен туындайды. Сонымен қатар, жеке адамның өнертабысқа қосқан үлесі дұрыс танылмаған жағдайда туындайды.

Бірінші мәселе, патенттелген өнертабысты аты аталған өнертапқыш емес, басқа біреу «нағыз ойлап табушысы менмін» деп мәлімдеуінен туындайды. Сонымен қатар, жеке адамның өнертабысқа қосқан үлесі дұрыс танылмаған жағдайда туындайды.